

Høsten

1996 ga

Egil Ulateig ut

«Med rett til å drepe»

på Tiden

forlag. Bo-

ken forsøkte å vurdere likvidasjonene i lys av gjeldende lover om krigføring. Det ble rettet en hatkampanje mot Egil Ulateig, så sterk at forlaget trakk inn boken. Artikkelforfatteren, som er fagmilitær, reflekterer over denne boken og årets oppfølger «De gode mot de onde».

Forum:

Pensjonert oberstløytnant Anton Olstad, Hamar

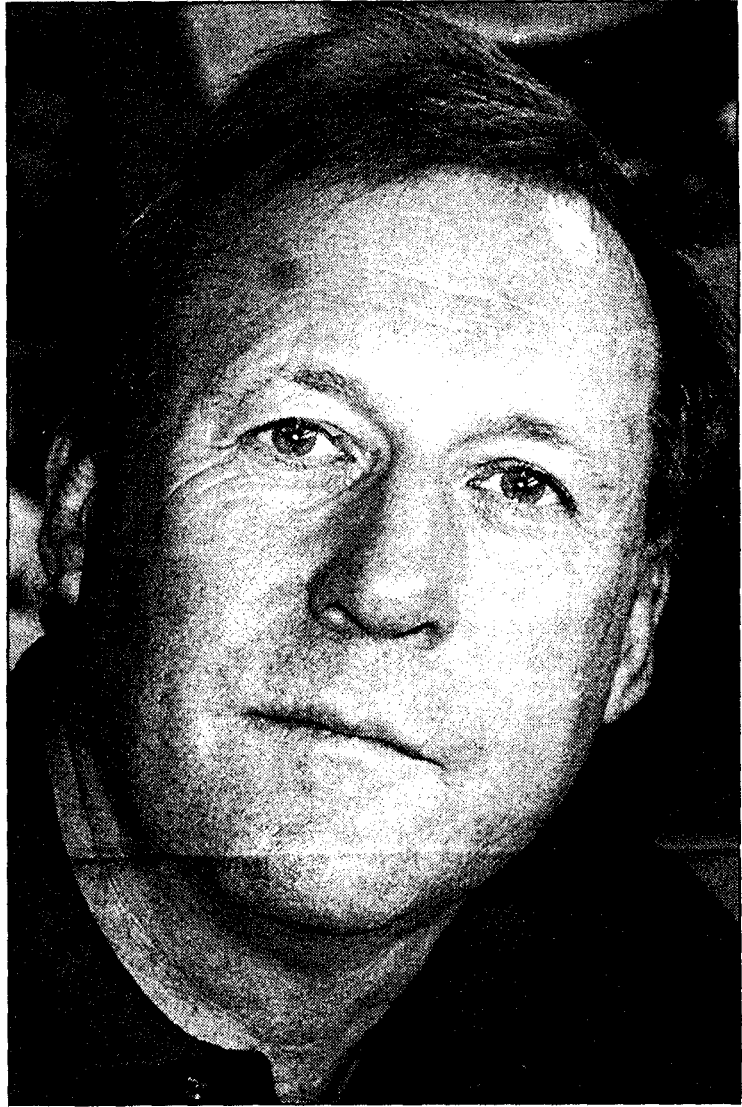
■ Ulateig skriver: «Men et annet og meget enkelt utgangspunkt for meg, bygd på studier og egne erfaringer, er at ingen nasjon verken i dette eller andre århundrer, har ført en militær kampanje uten å ha forbrutt seg mot krigens skrevne eller uskrevne lover, den norske hjemmefrontens innsats utgjør intet unntak.»

Det er en historie som både ledelsen av Norges motstandskamp under den annen verdenskrig og de politiske myndigheter i etterkrigstiden har ønsket å tie i hjel. Det dreier seg om et stort antall nordmenn som drepte nordmenn. Det opereres med tallet 55 eller 65. Moland, direktør ved Hjemmefrontmuseet, presenterte 22.11.99 en «motbok», der han hevder at 82 personer ble likvidert. Ulateig påstår at tallet ligger nærmere 150, kanskje så høyt som 200.

■ Han deler ikke den oppfatning at den annen verdenskrig var det godes kamp mot det onde. De som drepte politisjef Karl Marthinsen - førte til at 34 gisler ble skutt - kan ikke flykte fra de berørte spørsmål: Hvorfor var det nødvendig? Forkortet det krigen? Hadde noen interesse av at det var uro i Norge?

I kapitlet «Angivere, provokatører og farlige nazister» navngir Ulateig et antall likvideringer, i alt 120 navn. En av dem er en tidligere frontkjemper som ble tatt til fange i det såkalte Hagelbuslaget og dømt til døden på stedet for å ha båret våpen mot nordmenn, som det het. Hvem hadde gitt løytnant Holst fullmakt til å være både anklager, dommer og eksekutør?

■ Fremdeles mener Ulateig at nærmere 200 er et riktige tall. Ulateig bruker en del tid og plass til å drøfte hvem som hadde avgjørelsen og ansvaret. Det er neppe tvil om at Jens Christian Hauge spilte en fremtredende rolle, men han foretrekker å tie. Dessuten tør det være klart at så mange likvidasjoner som det etter hvert ble, ikke kunne være praktisk mulig å bruke tid på å appellere til Hjemmefront-sjef Jens Otto Hauge. Det viser seg

Artikkelforfatteren roser Egil Ulateigs arbeid med å avdekke Hjemmefrontens likvidasjoner under krigen.

tydelig når man ser nærmere på hver enkelt likvidering.

Etter hvert som det gikk mot krigsslutt, kom stadig flere drap. En del av dem er det vanskelig å dokumentere som nødvendige for å beskytte egne planer og operasjoner. Ulateig spør om det er så at man ble angiver fordi man ble likvidert? Enkelte av de drepte har det ikke vært mulig å oppspore.

■ Sannhetssøkeren Johan Scharfberg skrev i Morgenbladet 8.11.47 om Osvaldgruppens kredit og debet. Osvaldgruppen var en kommunistorganisasjon, som egentlig forpliktet seg til stor aktivitet. Lederen kaller sprengningsaksjonen ved Mjøndalenn 7.10.43 hundre prosent vellykket, og at omkring 70 tyske militære omkom. Tallet er oppdiktet. Men det er ikke oppdiktet at tyskerne skjøt fem gisler.

Tyskerne tvang ledende menn til å utstede et opprop mot slike aksjoner. Ulateig spør hvordan det var mulig at Milorg kunne samarbeide med en slik gruppe? Scharfberg spør i artikkelen som er nevnt ovenfor: «Herr Asbjørn Sundt opplyser at han er ansvarlig for en rekke sabotasjehandlinger, likvideringer og bankrøverier i okkupasjonstiden. Hvem ga ham denne myndighet?

■ Var alle ofre for likvidasjonsbølggen forrædere? I 1940 var det ikke forrædere å arbeide på Værnes og gjøre det mulig for tyske fly å bombe i Gratangen, slik det beskrives av Astrup Nilssen i omtalen av «Dronning Maud». Rosher-Nielsen reagerte på det samme da han i juni 1940 møtte Falkenhorsts stabssjef oberst Buschenhagen for å kapitulere, at billaster av sivile arbeidsfolk dro av gårde for å sette flyplassen i stand.

Som krigen gikk, opplevde angiveribegrepet en inflasjon. Ulateig beskriver et spesielt tilfelle som kunne grense opp til angiveri. En 43 år gammel Oslo-advokat førte sak for en velholden forretningsmanns kone som ble tilkjent et beløp. Da advokaten mente å ha fått kjennskap til at forretningsmannen skulle reise til Sverige, meldte han det skriftlig til lensmannen. Advokaten var senere riksadvokat Sven Arntzen, som ble en særlig aktiv mann under oppgjøret etterpå.

Det er en meget innholdsrik ny bok Egil Ulateig har laget. Til å få forstand av.